

Bilaga B till kommunstyrelsens beslut 1998-05-27:

INRÄTTANDE AV NATURRESERVATET HÅGADALEN-NÅSTEN I UPPSALA KOMMUN

<u>Innehållsförteckning:</u>	<u>Sid.</u>
Beslut	2
Uppgifter om naturreservatet	2
Beskrivning av naturreservatet	3
Ärendets beredning	3
Grund för beslutet	5
Ändamålet med reservatet	6
Föreskrifter för reservatet	7
A. Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet inom reservatet	8
B. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång	10
C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet	11
D. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen	12

Bilagor till denna handling

Karta över reservatet (beslutskarta)	Bilaga 1A
Karta över friluftsanordningar	Bilaga 1B
Fastighetsförteckning	Bilaga 2A
Arrendatorer m m	Bilaga 2B
Hur man överklagar beslutet	Bilaga 3
Skötselplan	Bilaga 4

BESLUT

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (NVL) (1964:822), samt av Länsstyrelsen i Uppsala läns beslut 1998-05-14 om delegation med stöd av 43 § samma lag och 28 a § naturvårdsförordningen (NVF) (1976:484) (1st dnr 231-2860-98) förklarar kommunstyrelsen i Uppsala kommun det område som anges på bifogade karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturreservatets namn skall vara Hågadalen - Nåsten. Kommunstyrelsen förordnar med stöd av 8 - 10 §§ NVL och 9 § NVF att nedan angivna föreskrifter om skydd, vård och förvaltning ska gälla för reservatet. En skötselplan för reservatet fastställs, bilaga 4.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Namn:	Naturreservatet Hågadalen-Nåsten
Objektnr.	03-99-020
Kommun:	Uppsala
Registerområde:	Uppsala kommun
Församling:	Bondkyrko, Läby och Uppsala-Näs.
Läge:	Topografiska kartan blad nr Uppsala 11 I NV, Enköping 11H NO. Ekonomiska kartan blad nr 117 69, 117 79, 118 60, 118 70. Reservatet ligger väster om och i direkt anslutning till Uppsala tätort.
Mittpunkt i rikets system:	x = 6 634 836 m y = 1 599 382 m
Gräns:	Mittpunkten på den punktstreckade linjen som anges på beslutskartan, bilaga 1A.
Fastigheter:	Se bilaga 2A
Markägare:	Uppsala universitet, Uppsala kommun, svenska kyrkan genom Balingsta pastorat, staten genom bl a Riksantikvarieämbetet, Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsalahem AB och enskilda. Fullständig förteckning framgår av bilaga 2A.
Servitut, nyttjanderätter	
m m:	Se bilaga 2A och 2B
Area:	1746 ha
Naturvårdsförvaltare:	Uppsala kommun
Befintliga förordnanden:	Strandskydd enligt NVL 1st dnr 231-568-93, skydd för landskapsbilden enligt NVL 1st dnr IIR13-42-69 och dnr IIR13-43-69, detaljplan enligt PBL 1958-03-28 (plan nr 69 D), 1968-11-06 (plan nr 92) och 1989-11-09 (plan nr 79 F).

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Naturreservatet Hågadalen-Nåsten omfattar biotoprika jordbrukslandskap och ett större sammanhängande skogsområde med många våtmarker.

Hågaån och Stabbybäcken bildar raviner vilka delvis betas. I dalgångarna finns betesmarker, kalkrika torrängar och lövrika skogsbryn. Partier med ren ädellövskog finns i Hågadalen. Nåsten utgör ett större sammanhängande barrskogsområde med många våtmarker, bland annat olika kärrtyper.

Reservatområdet är rikt på fornlämningar från bronsålder, järnålder, vikingatid och senare tider. Bronsåldersgraven Kung Björns hög, Lillängens järnåldersgravfält och Predikstolens fornborg är exempel på detta. Ett särskilt vetenskapshistoriskt intresse är knutet till Hågadalen, eftersom Linné härifrån beskrivit många växter och djur och de ursprungliga typlokalerna finns alltjämt kvar. I Hågadalen och i Nåstens bryn finns många kända förekomster av hotade (rödlistade) eller ovanliga arter av växter och djur.

ÄRENDETS BEREDNING

Inventeringar

Hågadalen-Nåsten är i Uppsala läns naturvårdsprogram (1987) klassat som område av mycket högt respektive högsta naturvärde. I kommunens naturvårdsinventering (1988-1996) är klassningen för olika delar av området fördelad på högt, mycket högt och högsta naturvärde. Naturvärdena i Hågadalen-Nåsten-området har tidigare uppmärksammats i många äldre inventeringar, alltsedan Linné (1753) och framåt (Eriksson&Ingmar, 1968).

Området har stor betydelse som friluftsområde för hela Uppsala stad och ingår delvis i ett större friluftsstråk mot Hammarskog i sydväst. Området har även stor betydelse som närreklamationsmark för stadens västra och södra delar och ingår i kommunens inventering av närreklamationsmarker till tätorter (1989).

Riksintressen

Delar av området (Hågadalen respektive Uppsala-Näs-dalen) ingår i områden av riksintresse för kulturmiljövården enligt 2 kap 6 § lagen om hushållning med naturresurser m m (1987:12).

Kommunens ställningstaganden i den fysiska planeringen

Uppsala kommun uppmärksammade området i den fysiska planeringen första gången i generalplan 1969, då större delen av det aktuella området markerades som "ständigt grönområde". Vid denna tidpunkt utgjordes en del av området (den mellersta delen av Hågadalen och Nåstens bryn) av ett militärt skjutfält. 1970 bidrog kommunen med 3

miljoner kronor till försvarets skjutfält vid Vrå för att få bort verksamheten från Hågadalen med hänsyn till dennas friluftsvärden.

I "Kommunprogram -75" uttalade kommunen att "delar av Nåsten och Hågadalen" bör bevaras som närströvområden. Under de följande tio åren skedde flera utredningar på uppdrag av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. (Se vidare Ingmar&Lindgren PM 1986-04-01)

Initiativ till reservatsbildning

Första initiativet till reservatsbildning togs av Uppsala kommun i och med att kommunstyrelsen beslutade 1985-08-14 att uppdra åt fritidsnämnden att "...diskutera säkerställandefrågor kring Nåstens och Hågadalens naturvärden". I Kommunprogram 85 markeras Hågadalen-Nåsten som "definitiva grönområden". I "Översiktsplan för Nåsten, Hågadalen, Vårdsåtra" (1987) föreslås naturreservatsbildning för området med en avgränsning som har markerats på karta i skala 1:20.000. Den kommunomfattande översiktsplanen 1990 anger markanvändningen för området som "naturvård, aktivt bevarande" med i stort sett samma gränser som 1987 med undantag för att en tidigare planerad vägdragning i den södra delen av området tagits bort och att viss gränsjustering skett vid stadskanten i öster.

Reservatsärendet

Arbetet med reservatsbildningen påbörjades 1989 genom att kommunen tog fram en skötselplan och ett förslag till beslut som 1990 skickades ut på en bred remiss genom kommunens försorg. I enlighet med en överenskommelse (Lst PM 1990-03-26) om arbetsfördelning mellan kommunen och Länsstyrelsen överlämnade kommunen (genom naturvårdsnämnden) 1992-08-17 ärendet till Länsstyrelsen för fortsatt beredning och för beslut. Länsstyrelsen gick ut med ett föreläggande till sakägare 1992-12-22.

Under 1995 återupptog kommunen (naturvårdsförvaltningen) arbetet. I föreläggandet 1992 framkom många synpunkter som innebar att stora förändringar skulle behöva göras i förslaget till beslut varför förslaget har omarbetats kraftigt i flera omgångar. Fortlöpande och omfattande samråd har skett såväl med Länsstyrelsen som med markägare och andra nyttjare. Under 1997-98 har samråd kring utformningen av beslutet skett även med Naturvårdsverket. Uppsala kommun genom kommunstyrelsen har erhållit Länsstyrelsens delegation för att själva besluta i reservatsärendet.

Områden som ej medtagits i reservatet:

Ett antal exploaterade områden har ej medtagits i reservatet. Dit hör områden med samlad villabebyggelse i Starbo, Asplunda och Kvarnbo. Dit hör också de större brukningscentra vid Kvarnbo och Stabby, tippytan inklusive ridcentret vid Lurbo, en husbehovstäkt väster om Högbyhatt, det detaljplanelagda området vid Håga by samt direkt anslutande bebyggelse norr därom. Därutöver har även den obebyggda fastigheten Håga 10:27 uteslutits ur reservatet.

Markförvärv m m

Uppsala kommun förvärvade 1994-07-06 marker i Hågadalen och norra Nåsten från Assi Domän till ett sammanlagt värde av 5 475 000 kr. Förvärvet skedde genom en samfinansiering där Naturvårdsverket och Upplandsstiftelsen bidrog med 50 % respektive 25 % av det totala beloppet.

Ytterligare markförvärv diskuteras. Kommunen bör i framtiden även överväga inköp av obebyggda tomter eller tomter med mindre fritidshus belägna där det med hänsyn till reservatets syften är önskvärt att ingen bebyggelse förekommer.

Överenskommelse om inträngsersättning har träffats med två markägare.

Detaljplanarbete för ridanläggning vid Kvarnbo

En detaljplan för en ridanläggning vid Kvarnbo har tagits fram av byggnadsnämnden under 1992. Planarbetet har ännu inte fullföljts. Det är kommunstyrelsens uppfattning att det inrättade naturreservatet inte skall förhindra att planarbetet fullföljs.

GRUND FÖR BESLUTET

Områdets behov av skydd och vård samt av anordningar för friluftlivet.

Hågadalen och Uppsala-Näs-dalgångens småbrutna kulturlandskap och Nåstens förkastningsbrant mot öster, mest framträdande kring Predikstolen, de geomorfologiska formerna vid Hågaåns fors- och ravinsträcka är av stort vetenskapligt intresse. Lundvegetationen i Hågadalen, skogspartierna i Hågadalen med ”hagskogs- eller skogsparkskaraktär”, de många hagmarks- och ängspartierna i dalgångarna och relativt orörda barrskogspartier och myrar i Nåsten är av stort värde för den biologiska mångfalden liksom förekomster av många hotade (rödlistade) och ovanliga arter av växter och djur, bland annat arter som är beroende av gamla träd, död ved, brandtytor samt betes- och slåttermark.

Områdets tätortsnära läge och Nåstens stora sammanhängande skogsområden utan bebyggelse och anläggningar innebär att området har mycket stort rekreationsvärde för hela Uppsala stad och särskilt dess västra delar. Området har stora kulturmiljövärden.

Mot bakgrund av ovanstående är det därför motiverat att avsätta området som naturreservat.

ÄNDAMÅLET MED RESERVATET

Ändamålet med reservatet skall vara

- att bevara detta stora mångskiftande område med de småbrutna odlingslandskapen, de geomorfologiskt intressanta områdena, längs bl a Hågaån, lundvegetationen och skogspartierna med "hagskogs-" och "skogsparks"karaktär i Hågadalen, de många hag- och ängsmarkspartierna, de många myrarna och de orörda barrskogspartierna i Nåsten, lokalerna för hotade (rödlistade) eller ovanliga arter av växter och djur samt Nåstens karaktär av sammanhängande skogsområde utan bebyggelse. Vidare skall områdets kulturmiljövärden bevaras och vårdas samt hela områdets stora betydelse för allmänhetens friluftsliv uppmärksammas och tillgängliggöras. I ändamålet med reservatet ingår också att trygga området för forskning och undervisning.

Ändamålet skall tryggas genom att:

- de småbrutna odlingslandskapen bibehålls och vårdas, genom åkerbruk, bete och slätter,
- de geomorfologiskt intressanta delarna bevaras intakta och tydliggörs,
- områdena med lundvegetation i Hågadalen bevaras och vårdas,
- skogsområdena med "hagskogs-" och "skogsparks"karaktär sköts så att deras karaktär bibehålls och utvecklas,
- hag- och ängsmarker bevaras genom bete och slätter och där så är möjligt restaureras och utvidgas,
- ett större sammanhängande barrskogsområde i Nåsten med orörda myrar och några mindre skogspartier av olika karaktär, bland annat lunden vid Predikstolen, bevaras och lämnas för fri vegetationsutveckling,
- kända lokaler för hotade (rödlistade) eller ovanliga arter sköts om möjligt så att förutsättningarna för arternas långsiktiga överlevnad bibehålls och utvecklas,
- områdets kulturmiljövärden, bland annat fornminnen, bevaras och tydliggörs,
- Nåstens karaktär av stort sammanhängande barrskogsområde utan bebyggelse eller andra urbana anläggningar bevaras.
- tillgängligheten bibehålls och utvecklas genom att vissa anordningar i form av främst stigar och stigmarkeringar anläggs och underhålls för att underlätta friluftslivet i vissa delar. I fråga om anläggningar för friluftslivet tillämpas ett "zon-tänkande" där de mest tätortsnära delarna kan tillgängliggöras mera medan de mer avlägsna delarna och särskilt de områden som lämnas för fri vegetationsutveckling skall behålla en mera orörd prägel.
- möjligheter till forskning och undervisning kvarstår, förutsatt att naturvärden inte påtagligt skadas.

FÖRESKRIFTER FÖR RESERVATET

Jord- och skogsbruk är markanvändningar som bedrivs på den större delen av området. Dessa näringar kan fortsätta och är i många fall förutsättningar för att bibehålla eller utveckla önskvärda naturförhållanden i t ex hagmarker och ängsmarker.

Reservatsområdet består av många olika naturtyper med olika skötselriktningar. Från områden som inte skall skötas alls, t ex det stora barrskogsområdet med orörda myrar i Nåsten, till de många ängs- och hagmarkerna vilka kräver en intensiv skötsel för att behålla sina naturvärden. Dessutom finns bebyggda bostadstomter inom reservatet. Reservatsområdet har därför delats in på följande sätt:

- Zon 1 utgörs av skogsmark som skall lämnas för fri vegetationsutveckling (de numrerade skötselområdena 1, 2, 3a-c och 4).
- Zon 2 utgörs främst av hag- och ängsmarker samt lundar och andra skogsområden där speciella anpassningar i skötseln krävs (de numrerade skötselområdena 6 till och med 58).
- Zon 3 utgörs av jordbruksmark där åkermarken skall brukas som åker, slätter- eller betesmark.
- Zon 4 utgörs av jordbruksmark där åkermarken kan användas även för skogsodling.
- Zon 5 utgörs främst av barr- och blandskog som kan skötas med normala skogsbruksmetoder med undantag för att sex skogliga åtgärder regleras i reservatsföreskrifterna (se bifogad skötselplan, bilaga 4 avsnitt 4.2.5).
- Tomt utgörs av tomtmark kring bostadshus eller brukningscentra

Indelningen av reservatsområdet framgår av bifogade beslutskarta, bilaga 1A.

- ◆ **För att trygga ändamålet med reservatet förordnar Uppsala kommun med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen och 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter skall gälla för reservatet.**

A Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att:

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som kan ändra områdets topografi såsom att gräva, spränga, schakta, borra, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning med undantag för
  - husbehovstäkt i zon 2 inom skötselområde 49 enligt bilaga 1A,
  - normala jordbruksåtgärder på åkermark i zon 3 och zon 4 enligt bilaga 1A,
  - underhåll av befintliga vägar, ledningar, master, infiltrationsanläggningar och liknande anläggningar,
  - normal skötsel av tomt,
2. i zon 1 och zon 2 enligt bilaga 1A, avverka, gallra, röja, skogsodla eller utföra annan skogsbruksåtgärd än åtgärd inom ramen för vad fastställd skötselplan, bilaga 4, medger,
3. skogsodla på åkermark med undantag för
  - i zon 4 enligt bilaga 1A,
4. medvetet införa eller sprida för reservatet främmande växt- eller djurart,
5. utanför tomt tillföra växtnäringsämne (inklusive kalk) eller använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel med undantag för
  - på åkermark i zon 3 och zon 4 enligt bilaga 1A,
  - att på skogsmark använda preparerade barrträdsplantor,
6. utanför tomt eller allmän väg upplåta mark för ridning eller annat framförande av häst med undantag för
  - ridstig enligt bifogad karta över friluftsanordningar, bilaga 1B,
  - åkermark i zon 3 och zon 4 enligt bilaga 1A,
  - i zon 2 inom skötselområde 38a och 38b enligt bilaga 1A,
  - på ridanläggning som kommunen lämnat tillstånd till enligt föreskrift A16,

7. anlägga campingplats,
8. utanför tomt upplåta mark för uppställning av motorfordon eller husvagn eller för därmed jämförligt ändamål med undantag för
  - på parkeringsplats enligt bifogad karta över friluftsanordningar, bilaga 1B,
  - tillfällig biluppställning på åkermark i samband med större arrangemang i zon 3 och zon 4 enligt bilaga 1A,
9. i zon 1 enligt bilaga 1A, i samband med orienteringsverksamhet eller liknande arrangemang anordna tävlingscentra, målplatser eller fasta kontroller,

Utan tekniska beställarnämndens tillstånd är det förbjudet att:

10. uppföra helt ny byggnad eller väsentligt förändra befintlig byggnad med avseende på utseende eller ändamål med undantag för
  - komplementbyggnad om högst 10 kvm på tomt,
11. uppföra eller väsentligt förändra anläggning såsom, radio- eller telemast, vindkraftverk eller liknande anordning,
12. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med skötsel av jord, skog eller tomt,
13. uppföra stängsel eller andra hägnader, mur, plank eller därmed jämförbar anordning med undantag för
  - staket på tomt,
14. utanför tomt dra fram mark- eller luftledning eller ledning i vatten,
15. muddra, dämna, dika inklusive skyddsrika eller lägga igen öppet dike, maskinellt underhållsrensa dike eller vattendrag med undantag för
  - underhåll av vägdike,
16. utanför tomt anlägga eller förändra stig (inklusive skid- eller draghundspår) ridstig eller annan ridanläggning, väg, parkeringsplats, brotrumma, bro eller brygga annat än i enlighet med fastställd skötselplan, bilaga 4,
17. anlägga energiskogsodling på åkermark med undantag för
  - i zon 4 enligt bilaga 1A,

18. på skogsmark återföra aska från förbränning av trädbränsle,
19. upplåta mark för annan skytteaktivitet än jakt.
20. bedriva organiserad terrängridningsverksamhet,

Föreskrifterna utgör inte hinder för

- de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålen med reservatet och som är närmare angivna i fastställd skötselplan, bilaga 4,
- ett fullföljande av detaljplaneringen för ridanläggning vid Kvarnbo med utgångspunkt från det förslag som förelåg efter bearbetning av utställningshandlingen i november 1992,
- åtgärder i enlighet med före beslutet träffade överenskommelser med markägare.

B Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare, arrendatorer och andra innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen:

1. utmärkning av naturreservatets gränser inklusive gränser till zon 1, uppsättning av informationsskyltar och övriga upplysningsskyltar,
2. de åtgärder för skötseln av reservatet och för friluftslivet som framgår av bifogade fastställda skötselplan, bilaga 4, såsom t ex stängsling och bete samt anläggning och uppmärkning av parkeringsplatser, stigar och spår.

C Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att:

1. gräva, hacka eller på annat sätt skada markytan,
2. störa djurlivet (t ex genom att klättra i boträd, fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur och groddjur),
3. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar samt att skada vegetationen i övrigt genom att gräva upp växter såsom ris, örter, mossor eller lavar,
4. i zon 1 enligt bilaga 1A, medvetet skada levande eller död växtlighet utöver att plocka bär och matsvamp,
5. i zon 1 enligt bilaga 1A, tälta eller göra upp öppen eld,
6. framföra motordrivet fordon eller motordrivet redskap eller parkera utanför väg och parkeringsplats,
7. ställa upp husvagn eller släpvagn,
8. rida eller på annat sätt framföra häst utanför allmän väg, i terrängen utmärkt ridstig eller av markägaren eller brukaren anvisad ridanläggning eller anvisat område,
9. i zon 1 och zon 2 cykla utanför vägar och stigar eller att cykla överhuvudtaget på Kung Björns hög i skötselområde 17 i zon 2,
10. på ett störande sätt använda radioapparat, grammofon, bandspelare, musikinstrument, musikanläggning, motorredskap eller annan ljudalstrande apparat eller maskin,
11. bedriva modellflygverksamhet med motordrivna luftfarkoster,
12. utan kommunens tillstånd sätta upp snitsel, tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning. Det är dock tillåtet att tillfälligt sätta upp sådan anordning i samband med föreningsverksamhet, skolaktivitet eller liknande.

D Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen

1. Uppsala kommun meddelar **föreskrifter om naturvårdsförvaltningen** genom att fastställa bifogad skötselplan, bilaga 4.
2. **Naturvårdsförvaltare** skall vara Uppsala kommun genom dess tekniska beställarnämnd. Kommunen skall vid behov samråda med sakägare och med länsstyrelsen.

Detta beslut kan överklagas till Länsstyrelsen i Uppsala län, se bilaga 3.

Detta beslut har fattats av kommunstyrelsen i Uppsala kommun.